

Ursula Gårdendahl
Kommunjurist

Remiss från Miljödepartementet av promemorian Säkerheter enligt miljöbalken

Förslag till beslut

Miljönämnden beslutar

att yttra sig över promemorian i enlighet med förvaltningens tjänsteskrivelse.

Sammanfattning

Miljönämnden har erhållit Miljödepartementets promemoria Säkerheter enligt miljöbalken på remiss. Promemorian har sitt ursprung i att tillståndsmyndigheter ställt krav på säkerhet för verksamheter som omfattar deponering av avfall där Trafikverket är verksamhetsutövare. Tillsynsmyndigheternas krav har aktualiserat ett behov av översyn av bestämmelser om säkerhet i miljöbalken i syfte att införa undantag för offentlighetsrättsliga subjekt. Riksdagen har nyligen antagit nya bestämmelser om säkerheter vid utvinningsverksamheter (prop. 2021/22:219). Riksgäldskontorets roll i prövningen av säkerheter för utvinningsverksamheter föreslås stärkas, bland annat föreslås att Riksgäldskontoret ges rätt att överklaga och begära omprövning beträffande tillstånd för utvinningsavfallsverksamhet. Inom ramen för framtagandet av promemorian har även frågor om säkerheter aktualiserats som inte är specifika för utvinningsverksamheter.

Promemorian berör frågor som till stor del faller utanför miljönämndens ansvarsområde.

Miljöförvaltningen föreslår miljönämnden att besluta att yttra sig över promemorian i enlighet med förvaltningens tjänsteskrivelse.

Underlag för beslutet

- MN tjänsteskrivelse 2022-11-015 Remissyttrande avseende promemoria Säkerheter enligt miljöbalken, MN 2022/0061.3
- Remiss från miljödepartementet promemoria Säkerheter enligt miljöbalken, MN2022/0061.1

2022-11-01

Diarienummer

MN 2022/0061.3

Ärendet

Remissen

Inom ramen för sin verksamhet kan Trafikverket bland annat behöva ansöka om tillstånd enligt miljöbalken, exempelvis för deponeringsverksamhet. Det har förekommit att tillståndsmyndigheten i det sammanhanget har ställt krav på säkerhet. För att skapa utrymme för Trafikverket att ställa säkerhet har regeringen medgett att Trafikverket får placera medel på inlåningskonto hos Riksgäldskontoret. Förfarandet har dock inte ansetts tillfyllest och väckt frågan om behovet av en revidering av 15 kap. 35 och 36 a §§ miljöbalken med undantag för ställande av säkerhet för viss verksamhet som bedrivs av offentligrättsliga subjekt.

Riksdagen har nyligen antagit nya bestämmelser om säkerheter vid utvinningsverksamheter (prop. 2021/22:219). Förslagen aktualiserar frågan om ett behov av att ytterligare stärka Riksgäldskontorets roll i prövningen av säkerheter för utvinningsverksamheter.

Inom ramen för framtagandet av promemorian har även frågor om säkerheter aktualiserats som inte är specifika för utvinningsverksamheter.

Promemorian har remitterats till Lunds kommun för yttrande. Kommunstyrelsen har lämnat miljönämnden i uppdrag yttra sig.

Undantag från krav på säkerhet för staten, kommuner, regioner och kommunalförbund

Av 15 kap 35 § miljöbalken framgår att den som får tillstånd till verksamhet som innefattar deponering av avfall måste ställa säkerhet för fullgörandet av de skyldigheter som föranleds av deponeringsverksamheten enligt 16 kap. 3 § miljöbalken.

Av praxis från Mark- och miljööverdomstolen följer att miljöbalken inte anses ge rätt till undantag för kommuner eller kommunalförbund från kravet på att ställa säkerhet. Förhållandet ger konsekvensen att de aktuella summorna under en längre tid inte finns tillgängliga i den berörda myndighetens verksamhet. Med beaktande av att staten ytterst får ansvara för avhjälpande av miljöskador anses det inte finnas sakliga skäl att kräva säkerhet från staten och kommuner. Bestämmelsen om krav på säkerhet infördes för att genomföra rådets direktiv 1999/31/EG av den 26 april 1999 om deponering av avfall (deponidirektivet). I direktivet (art. 8 a iv) anges inte uttryckligen några krav om ställande av säkerhet när staten eller kommuner bedriver verksamhet som omfattar

2022-11-01

Diarienummer

MN 2022/0061.3

deponering av avfall. Bland annat mot bakgrund härav föreslås att kravet på säkerhet inte ska gälla staten, kommuner, regioner och kommunalförbund. Genom undantaget blir nuvarande möjlighet att i stället vidta en annan lämplig åtgärd för säkerställande inte längre nödvändigt. Undantaget som föreslås gäller inte statliga och kommunala bolag.

Motsvarande undantag föreslås gälla för offentligrättsliga subjekt vid tillstånd för verksamhet som omfattas av krav på en avfallshanteringsplan för utvinningsavfall (15 kap. 36 a § miljöbalken.)

Vem säkerheten ställs till och vem som får ta den i anspråk

Med anledning av att det idag inte framgår av författningstext vem säkerheten ska ställas till föreslås detta införas i en ny 16 kap. 3 a § miljöbalken. En säkerhet som ställs enligt miljöbalken eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken ska ställas till länsstyrelsen, om inte annat anges i lag eller förordning. Den myndighet säkerheten har ställts till ska få ta säkerheten i anspråk.

Promemorian i övrigt

I promemorian föreslås vidare att bestämmelserna om krav på ställande av säkerhet vid tillstånd för geologisk lagring av koldioxid justeras för att få motsvarande lydelse som den i nyligen ändrade 15 kap. 36 a § miljöbalken. Tillstånd får ges om det förenas med ställande av säkerhet och det ska inte längre finnas möjlighet att vidta en annan lämplig åtgärd. Beträffande säkerhet ska kunna uppfyllas genom en kombination av olika typer av säkerheter.

I mål om tillstånd till gruvdrift eller gruvanläggning för brytning, provbrytning med mera som omfattas av krav på säkerhet för utvinningsverksamheten föreslås Riksgäldskontoret få föra talan i fråga om säkerhetens storlek och godtagande. Ändringen föreslås i syfte att bättre ta tillvara Riksgäldskontorets kompetens på området. Myndigheten ska i linje med detta även ges rätt att överklaga domar i syfte att tillvarata allmänna ekonomiska intressen i mål där Riksgäldskontorets yttrande har inhämtats. Riksgäldskontoret föreslås dessutom kunna ansöka om omprövning av sådana tillstånd, exempelvis om det kan antas att den ställda säkerheten inte längre är tillräcklig. Myndigheten får på motsvarande sätt som övriga myndigheter svara för sina egna kostnader som uppkommer vid en begäran om omprövning.

Lag- och förordningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2024.

2022-11-01

Diarienummer

MN 2022/0061.3

Miljöförvaltningens synpunkter på promemorians förslag

Miljöförvaltningen delar promemorians slutsatser att det kan vara praktiskt ur flera perspektiv att offentligrättsliga subjekt undantas från skyldigheten att ställa säkerhet vid tillstånd för verksamhet som innefattar deponering av avfall eller som omfattas av krav på avfallshanteringsplan för utvinningsavfall. För det fall en kommun bedriver sådan verksamhet medför promemorians förslag att kommunen inte kommer att behöva få säkerhet prövad i ärendet. Numera bedrivs den här typen av verksamhet även kommunala bolag vilket innebär att ändringen i de fallen inte medför någon större fördel för berörda kommuner eftersom kommunala bolag inte omfattas av de föreslagna undantagen. Skulle en kommun ha ett äldre tillstånd förenat med krav på säkerhet kan de föreslagna ändringarna innebära att kommunen får en möjlighet att ansöka om ändring av tillståndet och frigöra de medel som är låsta i säkerheten.

I dagsläget följer det av praxis att säkerhet ställs till länsstyrelsen i det län där verksamheten bedrivs. När kommunen är tillsynsmyndighet samarbetar kommunen och länsstyrelsen i bedömningen huruvida säkerheten behöver tas i anspråk. Kommunen vidtar sedan de åtgärder som behövs. I vissa fall kan säkerhet ställas till Naturvårdsverket. Miljöförvaltningen ser det som positivt att det framöver i stället tydligt framgår av författningstext till vilken myndighet säkerheten ska ställas samt vilken myndighet som får ta säkerheten i anspråk.

Promemorians övriga förslag berör frågor som inte omfattas av miljönämndens ansvarsområde.

Miljöförvaltningen föreslår miljönämnden att besluta att yttra sig över betänkandet i enlighet med förvaltningens tjänsteskrivelse.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts på miljöförvaltningen.

Barnets bästa

Förslagen i promemorian syftar till att bland annat säkerställa att det finns tillräckligt med finansiering för att uppfylla de skyldigheter som följer av lagstiftningen på miljöområdet. Dessa skyldigheter innefattar exempelvis hänsyn till människors hälsa och den miljö de lever i innefattandes särskild hänsyn till personer som kan antas drabbas mer av miljöskador i sin omgivning, såsom barn. Genom att i lagstiftningen tydliggöra skyldigheterna att täcka kostnader för bland annat återställning vid bedrivande av miljöfarlig verksamhet beaktas därmed även barnperspektivet. Miljöförvaltningen har i sitt yttrande uppmärksammat dessa aspekter.

2022-11-01

Diarienummer

MN 2022/0061.3

Ekonomiska konsekvenser

Utredningens förslag bedöms inte medföra några nämnvärda ekonomiska konsekvenser för miljönämnden.

Björn Berséus
Miljödirektör

Ursula Gårdendahl
Kommunjurist

Beslutet skickas till

Regeringskansliet, Miljödepartementet
Kommunkontoret